

Landskap: Småland. Upptecknat av: Folke Neij.
Härad: Tveta. Adress: Sjöbergs Egendom, Tenhult.
Socken: Öggestorp. Berättat av: Gustaf Jonasson.
Uppteckningsår: 1935. Född år 1840 i Öggestorp.

*Uppteckningen rör Halmfigurer och utklädning vid skörden och
jultiden.*

Upplysninger om meddelaren.....	sid. 1.
Vid skörden.....	" 2.
Vid tröskningen.....	" 2.
Mickelsmässan eller Mikaeli.....	" 2.
Nikolaus - dagen den 6 december.....	" 2.
Lucia.....	" 3.
Julen.....	" 3.

4636

Uppllysningar om meddelaren.

Gustaf Jonasson, Femtingen, Öggestorp, här i socknen kallad Gustaf på Femtingen, är för sin höga ålder vital och redig och har av sockenborna rekommenderats mig såsom den äldste och med gamla förhållanden bäst förtrogne inom socknen.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—*—
1.

4636

Hyltén - Cavallius - Stiftelsens frågelista 3.

Halmfigurer och utklädning vid skörden och jultiden.

V i d s k ö r d e n .

Meddelaren har ett svagt minne av att halmfigurer förekommit vid skörden.

V i d t r ö s k n i n g e n .

Efter tröskningen gjorde ungdomen "halmgubba" å kåringer te å roa se mä". Dessa blevo sedan liggande och för det mesta söndertrampade. Även hände, att "halmgubba" skickades till grannar, när man var färdig med tröskningen.

M i c k e l s m ä s s a ' eller M i k a e l i .

"Te Mickels klädde di ut se å geck i stövera överallt. Patron på Kåvery' feck besök uttå utklädda släktinga'. Han to emot döm, å di feck se en snaffs, så di ble' livada".
N i k o l a u s - d a g e n den 6 december.

"Nikolaus firade di mä dreckesvarer å sånt dära, å då to' di möe, så di ble' fulla".

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2.

Småland Tröskning Olgostyrpsen
18. Folke Nij Tenholt
Norås Småland Jonarsson
Född 1840 i Olgostyrpsen

L u c i a.

4636

"Di klädde ut se å geck i stövera å sulle ha lite fägning. Då drösade di å en tie, tölv par utklädda". Även förekommo utklädda med ljus på huvudet. Traktering med kaffe på Lucia-dagens morgon hörde också till seden. Firandet av Lucia har förekommit långt före sagesmannens föräldrars tid.

J u l e n.

1) Kärvar sattes upp till fåglarna. Det skulle vara "havvra-neker på e' stång i jola". Några iakttagelser av kärven eller de fåglar, som kommo till den, gjordes icke. "Då va' förresten bara "spinka'" (gråsparvar). Fågelkärvens halm gavs efteråt till kreaturen.

2) Golvet i stugan belades förr med halm till julen. "Då sulle va lång råghalm på hela gölvet". Till att göra halmgubbar av tog man in särskild halm. Någon ordnad lek med dessa figurer minns meddelaren icke. "Di bara geck å bar döm, som om då hade vatt ba'n".

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3.

5) Utdelning av gåvor vid julen. Denna sed säger Jonasson vara "ällor än Lusse". "När ja' tjännte i Ljongarp, feck ja' gå te Kåvery' mä julklappa' te Frierenna Jattas (Frierinnan Hiertas). Ja' feck e' stor kappa utanpå klära å en stor, vi'er hatt. Å sen feck en passa se, så di inte to' en å feck si, vemifrå' dä va'. Ja' mötte rätta'n å sa te hönöm: 'Följ mä, du, å håll i döra, mä ja' kommer unna'!' Ja' slängde in julklappa', å rätta'n höll i döra, mens ja' sprang min väg. Å när rätta'n släppte döra, ramlade hasskapet ut i fasstun, å dä va' ett fa'lit liv. - Jultömta' hade di mä te å dela ut julklappa'. Di va' utsty'da å klädda söm en tömte sulle va': långt skägg, fastsatt ve haka', rö'töpp (rödtopp) te mössa å grå klä'r. (Di rektie tömta geck inte fram å lätte si se så, annat än julakvällen iblann)". Skämtgåvor gav man varandra också . Vilket slags gåvor, som är äldst, är icke känt.

6) Utklädning och kringvandring. "Utklädda brukade gå ikring, många i sällskap, kanske ett tjog, vid Stefania". De kallades "julagubba'". En del voro klädda som jultomtar, men de övriga

hade många färger "å åningar" (fantasidräkter). "Å di geck ikring, så länge julahälgdaa' å julabrännvinet räckte". Bruket upphörde inte, förrän långt sedan det blivit förbjudet med julgubbar i sta'n (Jönköping). Meddelaren tror, att det fortgick till omkring 1920, fast i mindre omfattning undan för undan.

7) Kringsändandet av halmgubbar eller andra figurer. Halmgubbar sändes runt om i byn vid julen, och meddelaren tror, att de voro försedda med "vasser" (verser). "Fogla' uttå papper mä vasser" skickades också till grannarna. "Åså va' då Staf-fansske'e förr. Di geck ikring å sjongde å ånade. Å så feck di då ge döm lite fötärning fö' dä".

8) Utklädda pojkar med stjärnor på huvudet brukade gå omkring efter Jul, troligen vid "tjugonda' Knut". De sjöngo, men visan minns den gamle icke. De hade ej med sig någon halmfigur. "En uttå döm feck ju löven va' lika söm befallningsman å va' kläder lite förmer".

9) Knut. Se 8).

mmmmmmmmmm

F. Neij

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5.

*Meddeland
Folkminnesarkivet
Lund
1985*

Yes

*1997. av folkskolan
Lund. av Svante Jonsson
1840. Folkminnesarkivet
Lund*